

Balla Tibor¹ – Padányi József²

Műszaki kiválóságok: Molnár Pál

Engineer Geniuses: Pál Molnár

Sorozatunk következő műszaki kiválósága Molnár Pál. Műszaki tisztként harcolt az I. világháborúban, részt vett a Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének honvédő harcában, és szolgált a Nemzeti Hadseregben. Mindvégig műszaki szakmai beosztásokban dolgozott, eljutva az altábornagyi rendfokozatig. Sorsa mégis tragikusan ért véget, ami még inkább indokolja, hogy megemlékezzünk róla.

Kulcsszavak: *gyalogharc, átkelés, Haditechnikai Intézet, állásharc*

The next military engineer presented in our series is Pál Molnár. As a military engineering officer, he fought in the First World War, took part in the national defence campaigns of the Hungarian Soviet Republic's Red Army, and later on served in the National Army. During his entire career, he served in military engineering assignments, reaching the rank of lieutenant general at the end. His life ended tragically, which is one more reason to commemorate him.

Keywords: *infantry fight, river crossing, Institute for Military Technology, trench warfare*

1. ábra. Molnár Pál arcképe

Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár, Budapest, Tiszti anyakönyvi lapok 1106/1892.

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, kutatóprofesszor, e-mail: balla.tibor@uni-nke.hu ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2476-8981>

² Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, egyetemi tanár, e-mail: padanyi.jozsef@uni-nke.hu ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6665-8444>

Molnár Pál 1892. december 20-án született Vácott (1. ábra). Apja Molnár Péter nyugállományú MÁV-felügyelő, édesanyja Kacz Mária Klára. 1942. július 7-én nősült meg, felesége Szepesi Margit Olga, akit másodszeri nyugállományba helyezése után, 1942-ben vett el.

Az elemi iskolát Vácott 1898-tól 1902-ig, a gimnázium öt osztályát Budapesten végezte 1902–1907 között. 1907-től 1910-ig a soproni Honvéd Főreáliskola növendéke volt, majd 1910–1913 között a császári és királyi Katonai Műszaki Akadémiát végezte Mödlingben. 1921–1923 között a budapesti József Nádor Műszaki Egyetemen szerzett okleveles mérnök diplomát. Katonai pályafutása során több szakmai tanfolyamot végzett el sikerrel, így 1918-ban a császári és királyi vezérkari tanfolyamot Belgrádban, 1929–1930-ban a honvéd törzstiszti tanfolyamot Budapesten, 1934-ben pedig a honvéd harcászati és hadműveleti tanfolyamot szintén Budapesten. Németül tökéletesen, franciául jól beszélt és írt, az orosz, valamint az olasz nyelvet olvasási szinten sajátította el.³

Tényleges tiszti szolgálatát 1913. augusztus 18-án hadnagyként kezdte a császári és királyi 5. utászsászlóalj 3. századában, Pozsonyban. Az I. világháború kitörésének időpontjától, 1914. augusztus 1-jétől szakasparancsnokként harcolt a császári és királyi 5. utászsászlóalj 5. századában a szerb hadszíntéren (2. ábra). Itt részt vett a Sabác környéki átkelés műszaki támogatásában, áthajózási kompok és egy hadihíd építésében és fenntartásában. Utóbbit – amelynek hossza 695 m volt – nyolc óra alatt építette meg hat utászsászlóalj. A híd 200 órán keresztül segítette a sabáci küzdelemben a Monarchia csapatait.⁴ A szerb ellentámadás miatt a katonai vezetés elrendelte a híd megsemmisítését. Jól mutatják a műszakiak eltökéltségét Molnár Pál következő mondatai: „[A]z utásztisztek a kapott parancs ellenére és saját kezdeményezésükből összeszedték századjaikat és minden intézkedés nélkül a hídra rohantak és megkezdték annak tagonként való lebontását. A híd percek alatt eltűnt, a tagok saját parton egy órán belül ki voltak kötve és a kereken hétszáz méteres hadihíd anyaga meg volt mentve. Még a szerb parton lévő partfát is elhoztuk!”⁵

1914 novemberében már az orosz fronton harcolt. Utászaival részt vett a „Kárpáti húsvéti csatában”, sok esetben gyalogosként szálltak szembe az előretörő oroszokkal. Az utászsászlóalj ezekben a harcokban állományának kétharmadát veszítette el. Feladataik igen sokrétűek voltak, hiszen a hagyományos műszaki munkák (védőállások kiépítése, karbantartása, tökéletesítése, utak javítása, hidak megerősítése és karbantartása) mellett részt vettek a gyalogharcokban is. Sajátos feladatuk volt továbbá azoknak az újonnan rendszerbe állított harceszközöknek az alkalmazása is, amelyeket a gyalogság kezdetben bizalmatlanul fogadott. A harcok során utászok próbálták ki az új kézigránátokat, működtették az aknavetőket, lángszórókat, gyalogsági fényszórókat.

Jellemző egy mondata, amikor az új eszközökről ír: „December 9-én felvételeztük az első két aknavetőt, melyhez egy fél ívre litografált rövid használati utasítás és néhány láda lőszer volt csatolva. Tessék utászok, használjátok egészséggel eme új eszközöket, és ha tudjátok,

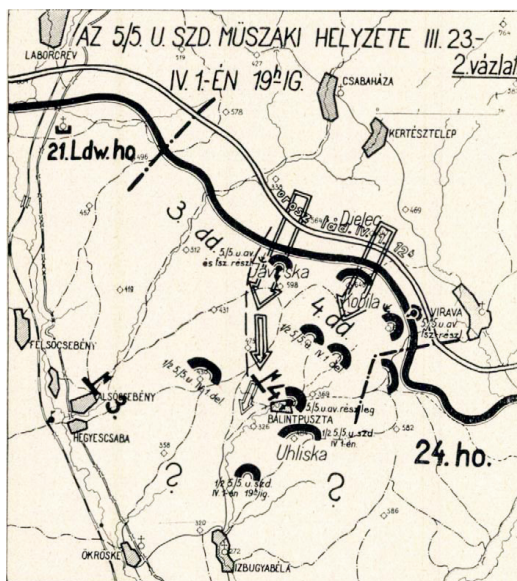
³ Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Tiszti anyakönyvi lapok 1106/1892.

⁴ Jacobi Ágost (szerk.): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest, Közlekedési Nyomda K. F. T., 1938. 91.

⁵ Uo. 92.

kedveltessétek meg a gyalogsággal is — mondta a hadosztály.”⁶ Cinikusnak is nevezhetnénk ezt a megközelítést, ha nem tudnánk, hogy vérrel írták utána a tapasztalatokat.

A nevéhez fűződik egy szokatlan műszaki vállalkozás is, amelynek célja az volt, hogy az erdőben megbújó orosz lövészeket kifüstöljék. A műszaki katonák – felszerelve egy hordó petróleummal, kis hordó kátránnyal – az éjszakai órákban észrevétlenül behatoltak az erdőbe, és megpróbálták azt felgyújtani. A feladatot végrehajtották, de a várt eredmény elmaradt, mert az erdő nem égett le. Ahogy Molnár megfogalmazza a tanulságot: „Csakis olyan műszaki harcselekmény érhet el sikert, amely nemcsak harcászatiilag van megalapozva, hanem amely egyúttal műszakilag is kellőleg alá van támasztva. Hiányosan előkészített, vagy anyagilag meg nem alapozott műszaki tevékenységtől nem lehet sikert várni és csak felesleges véráldozatra vezethet. Mert, ha a harcászat ismeri a véletlent, alkalmazza a meglepetést és számol a szerencsével is, addig a műszaki csak a biztosat ismeri, mert kétszer kettő az ellenség háta mögött is négy.”⁷

2. ábra. Az 5/5. utászsorozat helyzete az orosz fronton, 1915 tavaszán

Forrás: Jacobi i. m. (4. l.) 129.

1916 februárja és 1917 júliusa között az albániai hadszíntéren teljesített szolgálatot. Időközben, 1915. május 1-jén főhadnaggyá léptették elő. 1917 augusztusában hátországi beosztásba került: kiképzőtisztként szolgált a császári és királyi 51. árkász-pótzászlóaljban Pozsonyban, 1918. február 9-től pedig szakaszparancsnokként a császári és királyi 23. árkászszázalójban. 1918 augusztusától a Nagy Háború végéig a császári és királyi 1/51. árkászszázad parancsnoka volt az olasz hadszíntéren, itt érte az összeomlás. Ahogy írja: „És álljon itt emlékül megörökítve,

⁶ Molnár Pál: Jellegzetes utász harcselekmény. *Magyar Katonai Szemle*, 8. (1938), 1. negyedév. 74.

⁷ Uo. 77.

hogyan az 1./51. árkászszázad zöme, melyet az október 30-iki sacilei bombatámadás az országúton szét nem sodort, mintegy 150 fő, vezetésem alatt és Bachmann Jenő zászlóssal, mint egyedüli alantós tiszttel 1918. november 18-án teljes fegyverzettel és a század pénztárával, mint zárt egység vonult be Szegedre az utászaktanyába, ahonnan 1914-ben, mint 3./7. utászszázad, dicsőséges tettekkel teleszórt útjára elindult.⁸

1918 novemberétől alakulata póttesténél szolgált Pozsonyban, 1919 februárjától pedig árkászszázad szakaszparancsnokként Kőszegen. 1919 áprilisától a székesfehérvári és a ceglédi hadtest műszaki parancsnokaként vett részt a Vörös Hadsereg harcaiban. 1919. augusztus 12-től román hadifogságban volt, majd onnan kiszabadulva, 1919. december 7-én belépett a Nemzeti Hadseregbe.

1920. január 1-jétől beosztott tisztként szolgált a budapesti katonai körletparancsnokságon, 1920. március 6-tól zászlóalj-segédtsztként a magyar királyi 1. hidász-zászlóaljnál Budapesten, 1921. január 20-tól a budapesti hídépítő-iskola parancsnokságán, 1921. június 1-jétől pedig a magyar királyi 1. honvéd utászszázalójában. 1921. szeptember 1-jén századossá lépett elő. 1921 szeptembere és 1923 szeptembere között a magyar királyi 1. honvéd utászszázalój, illetőleg a budapesti katonai körletparancsnokság állományába tartozott, egyidejűleg a budapesti József Nádor Műszaki Egyetemen végezte mérnöki tanulmányait. (Hivatalosan csak 1927. augusztus 1-jétől volt jogosult az okleveles mérnöki cím használatára.)

1923 szeptemberétől a budapesti Honvéd Főparancsnokság kiképzési osztályán szolgált előadóként. 1926. február 1-jétől a Honvéd Főparancsnokság műszaki szemlélőjének segéd-tisztje volt Budapesten. 1929. július 1-jétől csapatszolgálatot látott el a magyar királyi 1. honvéd gyalogezredben Budapesten. 1929. október 1-jétől 1930. március 17-ig a budapesti honvéd törzstiszti tanfolyam hallgatója volt, amelyet kiváló eredménnyel végzett el. 1930. március 18-tól különleges alkalmazású törzstisztként teljesített szolgálatot a magyar királyi 1. honvéd utászszázalójában, 1931. november 1-jétől őrnagyként.

1932. március 1-jén nyugállományba helyezték. 1932. szeptember 1-jétől altanácsnok lett a budapesti magyar királyi Haditechnikai Intézet állományában, 1933. április 26-tól pedig a Haditechnikai Intézet II. szakosztályának vezetője volt, 1934. november 1-jétől tényleges állományú alezredesként. 1937. május 1-jétől a magyar királyi „Bornemissza Gergely” 1. honvéd utászszázalój ideiglenes parancsnoka, 1938. november 1-jétől ezredesi rangban. 1939. január 23-tól a budapesti magyar királyi Haditechnikai Intézet parancsnokhelyettese (egyben a II. szakosztály vezetője is), 1939 októberétől a magyar királyi műszaki csapatok szemlélője. 1939. november 15-től a magyar királyi honvéd erődítési parancsnokságon szolgált Budapesten. 1940. március 1-jétől az esztergomi magyar királyi honvéd műszaki gyakorló és kiképzőtábor parancsnoka, 1941. január 1-jétől magyar királyi honvéd erődítési parancsnok Budapesten.

1941 augusztusától nyugdíjazásáig betegszabadságon tartózkodott Budapesten, 1942. február 1-jén pedig másodszor is nyugállományba helyezték, ezt követően a fővárosban élt.⁹ 1943

⁸ Molnár (1938) i. m. (6. l.) 145.

⁹ Korai nyugállományba helyezésének pontos okát nem ismerjük. Lehet, hogy a háborús szerepvállalással nem értett egyet, de lehet az is ok, hogy az 1942. július 7-én Szepesi Margit Olgával kötendő házasságát az akkori vezérkari főnök nem engedélyezte. *Molnár Pál altábornagy*. Elérhető: <https://haditechnikaiintezet.hu/molnar-pal> (A letöltés dátuma: 2020. 03. 06.)

márciusától 1944. november végéig a székesfehérvári Vadásztölténygyár gyárvezető igazgatói tisztét töltötte be.¹⁰

1945. április 27-én újra jelentkezett szolgálatra, majd a Honvédelmi Minisztérium ipari csoportjában szolgált ezredesi rangban. 1945. október 1-jén vezérőrnaggyá léptették elő. 1945. október 15-től az 1. műszaki hadosztály parancsnoka.

Az ország újjáépítésében végzett munkáról, a háborús pusztítást követő helyreállításról, az abban részt vevő műszaki katonákról a következőket írta: „Egy olyan világban, melyben a jognak és a kötelességnek egyensúlya nem volt meg, igyekeztem dolgozó honvédekkel mindazon kötelezettségeknek eleget tenni, melyeket az ország érdeke és demokráciánk építése érzésem szerint feltétlenül megkívántak. Helyes volt a minden körülmények között kikényszerített építő munka, a szerves bekapcsolódás az országos építő munkába és igazolnak bennünket a megindult közlekedés, a hírváltás mai magas foka, a hidakon át lebonyolódó forgalom, az elárasztástól megmentett otthonok és lakosok, az aknáktól mentesített és a termelésnek visszahódított városi és mezőgazdasági területek, valamint mindezeknek eredő következménye: az ország egyre lökhetőbb gazdasági élete.... Ez kissé a mi érdemünk is és ezért első sorban jár köszönet és elismerés a dolgozó honvédeknek, aki zord télben, egy szál alsónemű nélküli ruhában, éhesen, fagyos kézzel, rongyos bakancsban dolgozott jégtorlaszok között, állt őrt állomásokon és vonatokon, vagy bármely pillanatban aknák felszedésénél tette életét kockára a közösségért.”¹¹

1946. október 12-től a Hadiműszaki Törzskar (Műszaki Vezetési Törzs) főnöke. 1947. november 1-jétől a budapesti Katonai Műszaki Intézet – 1948. június 9-től a Haditechnikai Intézet – parancsnoka, amelyet ő szervezett meg. Munkája elismeréseképpen 1949. május 1-jén altábornaggyá léptették elő. Később az új rendszer vezetői már nem akartak vele dolgozni (annak ellenére, hogy 1947 júniusától a Szociáldemokrata Párt tagja, majd 1948-tól az MDP vezetőségi tagja volt), ezért 1950. január 19-én, immár harmadszor is nyugállományba helyezték.

Molnár Pál vitézségét, érdemeit és tehetségét a Magyarországon 1913 és 1950 (katonatiszti szolgálatának két végpontja) között létezett három különböző politikai rendszerben egyaránt elismerték. A következő (osztrák-)magyar kitüntetések birtokosa volt: 1915. március 13. Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon kardokkal, 1915. július 7. Ezüst Katonai Érdemérem kardokkal, 1917. január 8. Katonai Érdemkereszt III. osztálya hadidíszítménnyel, 1917. szeptember 11. Károly Csapatkereszt, 1930. február 27. Kormányzói dicséző elismerés látható jelét képező Magyar Koronás Bronzérem, 1930. április 15. Magyar Háborús Emlékérem kardokkal, sisakkal, 1933. augusztus 18. Tiszti Szolgálati Jel III. osztálya, 1936. december 4. Magyar Érdemrend tisztikeresztje, 1939. Magyar Érdemrend középkeresztje, 1941. június 18. Erdélyi Emlékérem, 1941. október 1. Nemzetvédelmi Kereszt, 1946. április 30. Kossuth Hídért Emlékérem, 1948. január 13. Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje (utóbbi kettő az ország újjáépítése terén végzett munkájáért), 1948. 48-as Díszérem.

A külföldi kitüntetések közül az alábbiakat kapta meg: 1935. március 15. Osztrák Háborús Emlékérem (1914–1918) kardokkal, 1936. augusztus 14. Olasz Korona Rend parancsnoki

¹⁰ Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár i. m. (3. lj.)

¹¹ Molnár Pál: A dolgozó honvéd. *Hadtörténelmi Közlemények*, 2. (1955), 3–4. 267–303.

keresztje, 1937. Német Sas Rend III. osztálya, 1938. december 9. Német Sas Rend II. osztálya, 1939. január 18. Bolgár Háborús Emlékérem (1915–1918).

Végleges nyugállományba vonulása utáni sorsáról valamint halálának körülményeiről, illetőleg időpontjáról és helyéről nincsek adataink. Egy, a tisztii személyi anyagában fellelhető, saját kezűleg írt, keltezés nélküli búcsúlevelét tanúsága szerint, feltételezhetően öngyilkosságot követett el 1950. január 19-én bekövetkezett nyugdíjazása után.¹²

Személyiségéről sokat elmond bajtársa, Jacobi Ágost ezredes véleménye: „Ha munkám fokozatos fölépítésénél néha-néha kishitűség vett rajtam erőt, mellém állt buzdításával a mindig segítő, lelkes bajtárs, barát és hajdani tanítványom, aki mosolyogva evezett át velem együtt az ilyen veszélyes vizeken, jelül annak, hogy ezt a mesterséget 25 év előtt alaposan megtanulta tőlem. Az Isten áldja meg érte kedves Molnár Pál barátomat!”¹³

Molnár Pál nemcsak katonai vezetőként, parancsnokként méltó a figyelmünkre, hanem mint hadtudományi író, gondolkodó műszaki katona is. Az első világháborút követő években számos tanulmánya jelent meg, amelyekben feldolgozta háborús tapasztalatait, illetve az azt követő változásokat. Több tanulmányban foglalkozott a műszaki támogatás gyakorlati problémáival, az újonnan felmerülő harcászati–hadműveleti–hadászati kérdésekkel, de a második világhéges utáni újjáépítés során tapasztaltakat sem hagyta szó nélkül.¹⁴

Igen érdekes és előremutató írása a technikai eszközök megjelenésének hatása a harcra. Erről így vélekedik: „[V]ilágosan látható, hogy korszerű harcot haditechnika nélkül elképzelni sem lehet. Ebben rejlik tehát az a sokszor hangoztatott »technikai befolyás«. A haditechnika, azaz a katonai műszak a korszerű harcnak többé már nem egy mellérendelt tényezője, melynek számításán kívül hagyását következmények nélkül lehet kockáztatni, hanem olyan lényegi együttható, mely a hadrakelt sereg egész életműködését és összes tevékenységét a legmagasabb rangú vezetőtől a rohamozó csatárig minden vonatkozásban determinálja és ezért döntően befolyásolja.”¹⁵

Ugyancsak ehhez a gondolati körhöz tartozik a következő meglátása: „A természet jelenségeihez hasonlóan a harccselekmények is három tényezőtől függenek: az erőtől, a tértől és az időtől [...] Minden harccselekmény a három tényező tervszerű vagy véletlen kombinációján alapul, s az erők alkalmazása, a tér szerepe, illetve az időtényező befolyása a harccselekményeket a valóságba vetítve mozgási, fegyverhatási (tűz) és vezetési problémákká differenciálja [...] Csak akkor fogja a haderő megsemmisítő munkáját a legkisebb tömeg alkalmazása mellett elvégezni

¹² Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár i. m. (3. lj.)

¹³ Jacobi i. m. (4. lj.) 4.

¹⁴ Fellelhető munkái a következők: Jellegzetes utász harccselekmény. *Magyar Katonai Szemle*, 8. (1938), 1. 73–77.; A korszerű folyamatkezelés eszközei és azok alkalmazása. *Magyar Katonai Szemle*, 3. (1933), 4. 129–140.; Korszerű folyamatkezelési problémák. *Magyar Katonai Szemle*, 3. (1933), 4. 127–141.; Az idő jelentősége a hevenyészett erődítésnél. *Magyar Katonai Szemle*, 7. (1937), 1. 62–64.; Utászok gyalogharcban. *Magyar Katonai Szemle*, 7. (1937), 3. 61–69.; Szemelvények az 5. (pozsonyi) utászszázalój háborús történetéből. In Jacobi (szerk.) i. m. (4. lj.) 88–131.; A Piave. In Jacobi i. m. (4. lj.) 173–195.; Harc a műszaki zárakkal. *Magyar Katonai Szemle*, 9. (1939), 2. 139–143.; Néhány szó a németek átkeléséhez a Rajnán. *Magyar Katonai Szemle*, 10. (1940), 4. 435–440.; A harc és a haditechnika. *Magyar Katonai Szemle*, 3. (1933), 4. 147–153.; Hozzászólás a „híverés vagy áthajózás” című közleményhez. *Magyar Katonai Szemle*, 4. (1934), 3. 141–151.; Woyrsch átkelése Rytschwojnál. *Magyar Katonai Szemle*, 4. (1934), 4. 60–72.; Államerődítés-állambiztonság. *Magyar Katonai Szemle*, 4. (1934), 4. 145–158.; A technika és a technikus szerepe a hadviselésben. (együtt Fucsek Lászlóval) *Magyar Katonai Szemle*, 5. (1935), 3. 135–157.; A dolgozó honvéd. *Hadtörténelmi Közlemények*, 2. (1955), 3–4. sz. 267–303.

¹⁵ Molnár Pál: A harc és a haditechnika. *Magyar Katonai Szemle*, 3. (1933), 4. 147–153.

tudni, ha mozogni tud, ugyanakkor azonban az ellenséget mozgási lehetőségeitől megfosztja [...] Biztosítani kell azt, hogy a gyakorlati műszaki élet a tudományos kutatás minden eredményéről azonnal értesüljön és irányítást kapjon arra nézve, hogy az elért eredmények a technika mely ágazataiban használhatók fel. Meg kell tehát szervezni a szoros kapcsolatot a tudományos kutató és a gyakorlati élet között. Ezt egy Központi Technikai Intézet felállításával lehetne elérni.”¹⁶

Ebben a gondolatban jelenik meg először az 1947. november 1-jétől működő budapesti Katonai Műszaki Intézet – 1948. június 9-től a Haditechnikai Intézet –, amelyet ő szervezett meg, és lett első parancsnoka.

Tudományos közéleti aktivitását mutatja, hogy mind a *Magyar Katonai Szemle*, mind a Magyar Történelmi Társulat tudományos pályázatán megmérette magát írásaival, nem is sikertelenül.¹⁷

Tanulmányaiban számos olyan javaslatot fogalmazott meg, amelyek messze túlmutattak saját korán, és bevezetésük talán csökkentette volna a következő világháború műszaki veszteségeit. Érdemes kiemelni ezekből a következőt: „Célszerűnek tartanám a védelmi harc műszaki alapját képező erődítési kérdéseket nagyszabású csapatgyakorlatok alkalmával alaposan kipróbálni és ezáltal ellenőrizni, vajon még a mai viszonyok között is helytálló-e azok az elképzelések, amelyek annakidején a világháború állásharcaiban szerzett tapasztalatokból és benyomásokból szűrődtek le, és amelyek a mozgóharcban szerzett tapasztalatok hiányában talán már nem fogják fedni a korszerű mozgó védelem mai időbeli követelményeit. Egyetlen ilyen gyakorlat, különösen, ha azt gyors csapatokkal is kombináljuk, egészen biztosan nálunk is be fogja igazolni azt, hogy a modern harcban a műszaki alakulatok motorizálásának szükségessége ma már vitán felül áll.”¹⁸

Felhasznált irodalom

Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár Budapest, Tiszti anyakönyvi lapok 1106/1892. Jacobi Ágost (szerk.): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest, Közlekedési Nyomda K. F. T., 1938.

Molnár Pál: Államerődítés-állambiztonság. *Magyar Katonai Szemle*, 4. (1934), 4. 145–158.

Molnár Pál: A dolgozó honvéd. *Hadtörténelmi Közlemények*, 2. (1955), 3–4. sz. 267–303.

Molnár Pál: A harc és a haditechnika. *Magyar Katonai Szemle*, 3. (1933), 4. 147–153.

Molnár Pál: Harc a műszaki zárrakkal. *Magyar Katonai Szemle*, 9. (1939), 2. 139–143.

Molnár Pál: Hozzászólás a „hídverés vagy áthajózás” című közleményhez. *Magyar Katonai Szemle*, 4. (1934), 3. 141–151.

Molnár Pál: Jellegzetes utász harccselekmény. *Magyar Katonai Szemle*, 8. (1938), 1. 73–77.

Molnár Pál: Az idő jelentősége a hevenyészett erődítésnél. *Magyar Katonai Szemle*, 7. (1937), 1. 62–64.

Molnár Pál: A korszerű folyamátkelés eszközei és azok alkalmazása. *Magyar Katonai Szemle*, 3. (1933), 4. 129–140.

¹⁶ Molnár Pál: A technika és a technikus szerepe a hadviselésben (együtt Fucsek Lászlóval). *Magyar Katonai Szemle*, 5. (1935), 3. 135–157.

¹⁷ A *Magyar Katonai Szemle* pályázatán „Többet ésszel, mint erővel” jeligével (Fucsek Lászlóval közösen), amíg a Magyar Történelmi Társulat pályázatán *A dolgozó honvéd* címmel nyújtott be tanulmányt. Előbbi II. utóbbi III. helyezést ért el, és mindkettőt közölték az adott lapok.

¹⁸ Molnár Pál: Az idő jelentősége a hevenyészett erődítésnél. *Magyar Katonai Szemle*, 7. (1937), 1. 62–64.

- Molnár Pál: Korszerű folyamatkezelési problémák. *Magyar Katonai Szemle*, 3. (1933), 4. 127–141.
- Molnár Pál: Néhány szó a németek átkeeléséhez a Rajnán. *Magyar Katonai Szemle*, 10. (1940), 4. 435–440.
- Molnár Pál: A Piave. In Jacobi Ágost (szerk.): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest, Közlekedési Nyomda K. F. T., 1938. 173–195.
- Molnár Pál: Szemelvények az 5. (pozsonyi) utászászlóalj háborús történetéből. In Jacobi Ágost (szerk.): *Magyar műszaki parancsnokságok, csapatok és alakulatok a világháborúban*. Budapest, Közlekedési Nyomda K. F. T., 1938. 88–131.
- Molnár Pál: A technika és a technikus szerepe a hadviselésben. (együtt Fucsek Lászlóval) *Magyar Katonai Szemle*, 5. (1935), 3. 135–157.
- Molnár Pál: Utászok gyalogharcban. *Magyar Katonai Szemle*, 7. (1937) 3. 61–69.
- Molnár Pál: Woyrsch átkeelése Rytschwoznál. *Magyar Katonai Szemle*, 4. (1934), 4. 60–72.
- Molnár Pál: Az idő jelentősége a hevenyészett erődítésnél. *Magyar Katonai Szemle*, 7. (1937), 1. 62–64.

Internetes forrás

Molnár Pál altábornagy. Elérhető: <https://haditechnikaiintezet.hu/molnar-pal> (A letöltés dátuma: 2020. 03. 06.)